

CHARLES "CHIC" SHAVER

**MA KORO
ASEBEDO
JA -
KRISTO**

Chanruok mar Puonj mar
Muma mag Rawere

Chanruok mar Puonj mar Muma mag Rawereh
Charles “Chic” Shaver

Pok mar Fwanu © 2024
Od Keyo Ndiko mar Nazarene
Puonjgi ne oik gi Nazarene Youth International

Mark Gilroy, Janon keth e gik ma ondiki
Janice J. Greeno, Jakony Janono

Wach Nyasaye duto ma ondik oa kuom Bible Societies mag Tanzania gi Kenya

Chik mar Ng'ama Oriwore gi Nyawadgi e Somo

Erokamano kuom tiyo gi ng'ama oyie manyien

Puonjgi ochan ma inyalo chiwo puonj achiel e juma ka juma. Onego ikan modong nyaka e chokruok machielo.

1. Tiend Puonj mag Mumagi

Tiend telo ma ogolni en mondo okony Jo-Kristo manyien yudo thenruok, telo, gi jip mar osiep ma Ja-Kristo. Tiji en puonjruok Wach Nyasaye kodgi, lemo kodgi, gi bedo gi kinde ma nigi tiende kanyachiel. Gik puonjruokgi biro konyi timo kamano.

2. Romo piyo kaka nyalore

Tem matek modo ine ni iromo gi Ja-Kristo manyienno piyo kaka nyalore, ber molooyo ka uromo e seche 24 mag warruokgi. Ti gi sechego obed mag lemo kanyachiel. Bang'e, migi Puonj ma okuongo gi Weche ma imako gi wich ma okuongo (ma ogol e kalatasno).

3. Ikri ni puonj ka puonj

Kalie puonj mabiro chon ka pok sechene ochopo. Ka dibed gi penjo moro amora e wi duoko mar adiera kata tiend wes moko mag Muma, los kinde gi jakwadhu kata jatend rowere mondo utwag kaachiel. E puonj ka puonj nitie kuonde ma owe ma Ja-Kristo manyienno nyalo ndikoe penjone ma onyalo bedogo. Ka ok dinyal duokogi, inyalo riwo paro gi jakwadhu kata jatend rowere ka pok uchako uromo kendo.

4. Losuru seche mag romo ma pile

Ket seche ma ochan kendo ma ong'ere maber mag romo juma ka juma gi kama iromoe, ka ber ma oloyo to e od ng'ato, obed chenro ma kawo jumbe aboro ma biro. E chokruok ka chokruok, udog ukalie puonj ma ne usetimo, bed gi adiera ni gimako gi wich wes ma ne imiyogi, eka imigi puonj ma luwe gi weche ma imako gi wich. Luw chenroni nyaka otiek puonj aborogo duto.

Ka Ja-Kristo manyienno ok ne otieko puonj moro, kaw secheu ka utime kanyachiel.

5. Jiw dongruok mar roho

Kaw knde juma ka jma ka inono wuodhgi mar roho. Jiwgi mondo gindik piny pachgi gi kaka gineno gik moko e sidieny mar "Kar ndiko wuodha mar roho". Kawuru kinde mar lemo kaachiel. Puonj ma oluworegi tiyo ma ber ma oloyo ka winjruok e kindgi en ma liet ma ji ognoree dongo e kind Ja-Kristo manyienno gi nyawadgi ma giwuthogono.

6. Ndik piny dongruok mar romou

Ti gi "Chenro mar Dongruok". Bang' romo ka romo, ndik e yo ma chuok kaka gik moko odhi. Ma e konyi paro dwaro mag lamo ma opogore kendo miyo jakwadhu kata jatend rowere ng'eyo kaka Ja-Kristo manyienno dhi nyime.

7. Bang' puonj ma ogik

- Chiw Barup Ng'eyo, ma ogo sei gi in gi jakwadhu (kata jatend rowere). Jakwadhu nyalo yiero miye ka un kode e secheu mag lemo e kanissau.
- Mi jakwadhu kata jatend rowereu bahasa ma nigi Ndiko mar Dongruok mondo gibed gi neno mar tich ma itiyoni Nyasaye.
- Twaguru e wi chenro mar dhi nyime gi dongruok mar roho. Jiwgi mondo gimed donjore gi chokruok mag kanisa gi rowere, kendo gine ka digichak chokruok moro matin mar Puonjruok Muma, lamo, gi golo nendgi giwegi.
- Kaw kinde mar goyo ni Nyasaye erokamano kum miyi thuolo mar konyo ng'ato dongo kaka jalup Yesu Kristo.

Puonj mar 1

Ang'o ma ne Otimorena?

Kaka ngima en

Ndalo duto ma ne Jason ong'eyogo Damon, ne kaka Damon odak ne lombe. Damon ne opogore gi ng'ato ang'ata ma ne oseromogo. Ka ne jonyuol Jason ne oweyore, Damon ne ni kode ka ochiko ite ni pache kendo ne okonye pogo gi yiero paro ma owinjore moloyo osiepne moro amora. Ei achiel kuom wechegigo, Damon ne opimone kaka bedo gi winjruok ma achiel ka achiel gi Yesu Kristo ne oloko ngimane. Ne openjo Jason ka di oher ngima ma loko winjruokno. Jason ne oyie kendo olamo lemo mayot gi Damon. Koro Jason nigi penjo achiel: "Ang'eyo ni ne alamo lemo moro. Ang'eyo ni pogruok ne owuokie, to ang'o ma otimore hie mondo omiya lokruokni?"

Dwero ei Wach Nyasaye

Dwar ane duoko mag penjogi ei Muma.

Ka ionge gi Muma, to nitie osiepe gi kanise mag Jo-Kristo ma nyalo mor ka gikonyi yudo moro.

Ka Wach Nyasaye moro ondik ni Johana 1:12, tiende en ni el Bug Johana, kare 1, wes 12. Ka idhi e ndiko ma nyiso kuma iyudoe wehe ma opogore e buk to obiro keto chenro mar namba mar kalatas ka kalatas mar buge ma opogore. Dwar duoko ka oa e Muma, ka e to indike ka itiyo gi wecheni iwuon.

1. Ka ne arwako Yesu kuom yie gi yieron, ne abedo _____ mar Nyasaye (Johana 1:12).
2. Biro mar Kristo e ngima ng'ato owuon en winjruok ma kende ma opim e Fweny 3:20.
 - a. Ng'ano ma duong'o dhoot? (Ne Fweny 1:1 mondo mondo oyangni.) _____
 - b. Ng'ama nyalo duoko duonde kata duong'one? _____
 - c. Ang'o ma odwaro ni atim? _____
 - d. Ang'o ma obiro timo ka ayawo dhoot? _____
 - e. Onego ayaw dhoodno nadi? (Ne Fweny 3:19.) _____
 - f. Be iseyawo dhoot? _____
 - g. Yesu Kristo ni kanye gi sechegi? _____
3. Ang'o ma omiyo Kristo ne obiro dwarowa kendo warowa? (Luka 19:10) _____
4. Ka luwore gi Jo-Rumi 3:23, ang'o ma miyo walal? _____
5. Ka luwore gi Muma, msach richo en ang'o? (Jo-Rumi 6:23) _____
6. Ka luwore gi Jo-Rumi 5:8-9, ng'ano ma ne osetho ni richona? (Ne Isaya 53:6 mondo omed nyisi.) _____
7. Nyasaye ne otimo ang'o, ka ne asefulo richona? (1 Johana 1:9) (Ng'e niya: 1 Johana, iluongo ni "Johana Ma Okuongo" nitie machiegni gi giko mar Muma Manyien. En achiel kuom barupe Johana kendo opogore gi Injili mar Johana, ma yudore machiegni gi chakruok mar Muma Manyien.) _____
8. Gor laini e bwo weche mag Isaya 55:7 ma nyisi gima itim gi richo ma oful gi chuny mar adiera.

"Joma timbegi mono mondo owe yoregi maricho kod paro ma ochido. Onego giduog ir Ruoth Nyasaye mondo okechgi. Adier, onego giduog ir Nyasachwa, nimar ne og'uonnigi richogi duto."

9. Ka luwore gi Jo-Efeso 2: 8-9, wayudo warruok nang'o? (Gwe tik e duoko ma owinjore):

- ☐ a. Timo gik mang'eny ma beyo
- ☐ b. Temo timo gima owinjore kaka anyalo
- ☐ c. TKawo ng'uono mar Nyasaye kuom yie

10. Ka waseyudo warruok ma olokwa ngima manyien ei Kristo, ang'o ma Nyasaye dwaronwa? (Jo-Efeso 2:10)

11. Wabiro ng'eyo Nyasaye ka wakalo kuom ng'ano? (Johana 14:6, 9) _____

12. Som Johana 5:13. Ang'o ma biro timore ni jogo ma oyie gi adiera kuom Yesu Kristo, ma Wuod Nyasaye?

- ☐ a. Gin gi geno mar bedo gi ngima ma nyaka chieng'
- ☐ b. Giparo ni ginyalo bedo gi ngima ma nyaka chieng'
- ☐ c. Ging'eyo gi adiera ni gin gi ngima ma nyaka chieng'

13. Ka po ni atho gotienoni, anyalo dhi kanye? (Johana 6:45-47) _____

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. Ndik ane wach ma chiek ma nyiso kaka ing'eyo ni in nyathi Nyasaye. _____

2. Koro ma osenyuola nyuol manyien kendo an nyathi Nyasaye (Johana 3:3-7), dwarore ni ayud chiemb roho mondo adong. Chiemo ma ne ma onego achakgo? (Mathayo 4:4) _____

Pinyka nitie riekoma ber ma ong'ad. Gwe tik e seche ma itime:

- ☐ Som Mumbi pile. Mano e chiambi ma okuongo. Ket kinde pile. Chak gi Injili mar Johana – ka isomo sula achiel kata isomo migepe matin ma nitie e kalatas achiel pile. Penjo mang'eny ma nitie e “Dwero mar Wach Nyasaye” a e bug Johana.
- ☐ Lem pilepile. Wuod awuoya gi Nyasaye ka oa ei chunyi.
- ☐ Dhi ilem e kanisa sa asaya ma in gi thuolo. Bed gi adiera ni en kanisa ma yalo Muma kendo ting'o Kristo malo.
- ☐ Mak Wach Nyasaye gi wich. Zaburi 119:11 wacho ni, “Akano wachni e chunya, mondo kik akethi e nyimi.” Mako wach gi wich konyowa timo gima Nyasaye ochikowa. Ne ni imako gi wich wes mar puonj ka puonj.
- ☐ Tim gima Nyasaye ochiki. Ka ok in gi adiera ni gimoro owinjore kata ok owinjore, penjri ni, “Yesu to dine otimo ang'o?”
- ☐ Bed gi neno. Nyisie ng'ato gima Ruoth osetimoni.

Wach ma imak o gi wich

“Winji! Achung' e dhoot kendo adwong'o. ka ng'ato owinjo duonda, mi oyawo dhoot, to anadonj ire, to kendo anachiem kode, to en bende ne ochiem koda.” (Fweny 3:20)

Ndiko mar wuodha mar roho

Koro in gi winjo ma ber molooyo mar “ang'o ma otimorena.” Kata kamano, ma e en mana chakruok mar wuodhi maduong' molooyo – to pod nitie ma biro ma ohingo mago!

Puonj mar 2

Wuotho gi Nyasaye

Kaka ngima en

Jason winjo ka gik moko tek. Nyocha eka ne obedo Ja-Kristo, kendo oseneno lokruok madongo e ngimane. Kata kamano, pod en gi ywaruok gi kit pache moko gi timbene. Owinjo marach ka oduokore gi mingi gi ich wang' bang' mingi parone didek ni otim tijene ma owene. Jason wuoro ni, "Bang' bedo Ja-Kristo, idak ka Ja-Kristo nadi?" nyalo bedo ni in bende isepenjori penjo machal kamano.

Ka nyathi osenyuol ma koro inene wang' gi wang', nyaka gichak dongo, dongogino oriwo nyaka puonjruok wuoth. Kamano e kaka timore kata e wuodh roho, nyathi Nyasaye puonjre wuotho gi Nyasaye – ondamo ka ondamo.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Ka isomo Injili mar Johana, inyalo yudo weche ma opogore ma otigo ma tiendgi en wuotho gi Nyasaye. Wach Nyasayego gin mage?
 - a. Johana 8:12 _____
 - b. Johana 1:37 _____
 - c. Johana 2:5 _____
 - d. Johana 5:14 _____
2. Ng'ano ma pingo wuodhwa gi Nyasaye? (1 Petro 5:8) _____
3. Satan ne otimo ang'o e Mathayo 4:1? _____
4. Tem bende ne oloyo Yesu? (Jo-Hibrania 4:15) _____
 Tem gi richo bende chalre? _____
 (Tem penjo ni, "Ibiro timo?" richo to wacho ni, "Abiro timo" – kendo otimo.)
5. Onego watim ang'o ka Satan omonjowa? (Jakobo 4:7) _____
6. Isaya 59:2 wacho ni, "To richou ema opogo kindu gi Nyasachu. Adier, richou ema osemyi opandonu wang'e, mondo kik owinj kwayou." Gimoro achiel kende ma nyalo pogowa gi Nyasaye en ang'o? _____
7. Ka luwore gi teko Kristo, bende Ja-Kristo nyalo thegore gi timo richo gi oyiem? (1 Johana 3:9) _____
8. Ka Ja-Kristo otimo richo, ang'o ma onego gitim ka oluwore gi 1 Johana 1:9 gi 2:1? (gwe tik e duoko ma owinjore)
 - ☐ a. Wacho ni onge gima digitim ma ok mana timo richo.
 - ☐ b. Umo richogi kendo wuondore ni ok otimore.
 - ☐ c. Dhi ir Yesu Kristo e sa ma gitimo richo, fulu richogi, kendo dhi nyime dak ni Nyasaye.
9. Nyasaye biro timo ang'o ka Ja-Kristo otimo richo ma ofulo richoneno? (1 Johana 1:9) _____
10. Ka luwore gi Johana 14:21, tiend rito chik mag Kristo en ang'o? _____
11. Som Johana 10:27-29 Kendo iduok penjogi:
 - a. Ng'ano ma niggi ngima ma nyaka chieng' kendo ogeng' gi teko Nyasaye? _____

b. Mondo abed rombo Kristo (wes 27), nyaka awinj duonde, ong'eya, gi ang'o kendo? _____

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. Wuoth gi Nyasaye! Tiende en ni geng'o tem, luwo chik Nyasaye, gi luwo Yesu. Nyasaye osingore ni ka tem oyudowa to enomiwa yo ma wawuokgo kata miyowa teko mar dhil kod temno. (1 Jo-Korintho 10:13)
2. Pim ni richo en ang'o ka itiyo gi wecheni iwuon (ne 1 Johana 3:4 gi Jakobo 4:17). _____

3. Kuonde mage mag ngimani ma miyi tem ma oloyo? _____

4. Yo ma ne ma ichanorigo mar geng'o tem gi neno ni iluwo chik Nyasaye? _____

Wach ma imako gi wich

"Onge tem ma useyudo ma opogore gi tem ma ji duto yudo. Nyasaye en jaadiera, omiyo ok ne oyie mondo uyud tem ma ohingo tekreu, to ne omiu yo ma uwuokgo e tem moro amora, kendo ne omiu teko mar dhil gi temgo."
(1 Jo-Korintho 10:13)

Ndiko mar wuodha mar roho

Weche moko ma omedi mag locho e ngima Ja-Kristo gi dongo kaka Ja-Kristo yudore e puonj ma luwo ma e. Ma e e kido mar puonj mar 3 ma olok kendo opwodh:

Puonj mar 3

Puonjruok kuom Nyasaye

Kaka ngima en

Ok en Jason kende ema puonjre kaka onyalo dak kendo wuotho kaka Ja-Kristo. Janice, ma osebedo ka dhi e lemo mana seche ma ohero, ne owinjo ka gima ne otimore ni Jason nyaka ne okwayo Nyasaye ni ong'uonne kendo ne ochiwore ni obiro dakne. Penjone maduong' nyaka kama ochopoen osebedo, "Gi paro mang'eny e wi gima owinjore gi gima ok owinjore, ere kaka wanyalo fwenyo gima Nyasaye ogeno kuomwa? Ere kara anyalo ng'eyo gima en adier?"

Ere kaka wanyalo ng'eyo gima en adier? Kar "Dwero ei Wach Nyasaye" biro chomi etiend yudo dwaro mar Nyasaye.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Som Johana 17:17. Onyiso ni Wach Nyasaye (Muma) chalo nadi? _____
2. Ne omiwa Wach Nyasaye nadi mondo ochung adierane? (2 Timotheo 3:16) _____
3. Ka luwore gi ndikogi, Wach Nyasaye nyalo timonwa ang'o:
 - a. 2 Timotheo 3:14-15 _____
 - b. Johana 15:3 _____
 - c. Tich Joote 20:32 _____
4. Ka isomo Injili mar Johana, inyalo neno puonj ma nyiso duong' mar Wach Nyasaye:
 - a. Yesu ne otimore nadi gi wach (chike) Wuongi? (Johana 8:55) _____
 - b. Ere thuolo ma Wach Nyasaye (ote kata adieri) nitiego e ngima jomoko? (Johana 8:37) _____
 - c. Ka wan jo-Nyasaye, wabiro timo nadi wachne? (Johana 8:47) _____
 - d. Jalup mar adier mar Kristo ditim nadi weche ma oyudo e wachne (fweny kata puonj)? (Johana 8:31) _____
 - e. Ang'o ma ochuno ni nyaka watim gi wach (chik, puonj kata ma owach) mondo wadhi nyime gi ngimawa mag roho gi ma nyaka chieng'? (Johana 8:51) _____
5. Ang'o ma onego atim ka ahero Kristo? (Johana 14:23) _____
6. Som Johana 20:31. Ang'o ma omiyo ne ondik Wach Nyasaye? _____
Mich ma ne ma dayud ka ayie kuom ma? _____
7. Satan nyalo temo loyowa, to Nyasaye osemiyowa gik lweny ma waloyego. En "ligangla mar Roho," ma en ang'o? (Jo-Efeso 6:17) _____
8. Ere kaka Yesu ne oloyo Satan e Mathayo 4:4, 7, 10? _____

Puonj mar 4

Wuoyo gi Nyasaye

Kaka ngima en

“Ere kaka inyalo wuoyo gi Nyasaye ma ok inyal neno?” Ne ochuno Jason yie ni Mark, ma en osiepne ma jirande, openjo penjo ma ber ahinya. Jason ema dine openjo penjono ka dine bedi ni en dwe ma okalono. Koro sani, kata bed ni en Ja-Kristo manyien, to otemo duoke. Kata kamano, nitie seche ma owinjo ka gima lembe ma olamo gin mana weche. Jason wuoro ni, “Ere kaka iwuoyo gi Nyasaye ma ok inyal neno, kendo ipimo nadi wachno ni osiepni?”

Ng’ama ne ondiko Zaburi ne owacho ni: “A Ruoth Nyasaye, ibiro winjo duonda gi okinyi ka alami. Adier alami pile gokinyi, kendo arito mondo iduoka” (Zaburi 5:3). Wadwar rieke ma okalo kanyo ma Muma miyowa e wi wuoth ma iluongo ni “lamo”.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Be ne Yesu ne nigi yie mar bedo gi kinde ma owal ma opondo mar lemo gi Wuongi? (Mariko 1:35) _____
2. Seche mage ma onego alemie? (Luka 18:1) _____
3. Kit paro kata paro ma ochiw ma ne ma onego obed e lembe duto ma alamo? (1 Thesalonika 5:17-18) _____
4. Ka luwore gi Zaburi 66:18, ang’o ma mono duoko mar lamo? _____
5. Ang’o ma onego otelnwa ni gima walemone? (1 Johana 5:14) _____
6. Be isepuonjri gik moko ma oa kuom Injili mar Johana e wi lamo?
 - a. Jo-Kristo duto nigi yieth ma ne? (Johana 16:24) _____
 - b. Ang’o ma miyo Nyasaye duoko lamo? (Johana 14:13) _____
 - c. Ang’o ma Kristo dwaro ni watim eka oduok kwayowa? (Johana 15:7) _____
7. Ere gima nyaka atim seche ma alemo mondo omi ayud duoko? (Mathayo 21:22) _____
8. En gik mage ma oyiedhi ma anyalo lemone?
 - a. Mathayo 6:11 _____
 - b. Mahayo 9:38 _____
 - c. Jo-Filipo 1:9 _____
 - d. 1 Timotheo 2:1-2 _____
 - e. Jakobo 1:5 _____
9. Ang’o ma digeng’ Ja-Kristo kuom “donjo e tem ka iyudo tem”? (Mathayo 26:41) _____

10. Kit lemo ma beyo gin ma timo ang'o? (Gwe tik e duoko ma ber ma oloyo)

- ☐ a. Tiyo gi weche ma owinjore, mag din
- ☐ b. Wuo gi duol ma ongino kendo odembore
- ☐ c. Ma owuok e dier chunya hie

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. Ndik piny gik ma oyiedhi ma idwaro wuoyo kuomgi gi Nyasaye (gik joodu, osiepe, skul, tich ma omii e skul mondo idhi itim e ot bang' wuok e skul, gi moko ma dibedie)

2. Bende iseketo kinde mar lamo ma ichano sechene ma ok olewo? Kata ka didwar lemo e odiechieng' ma ngima, en kinde mage gi kanye ma diher keto ni lemo ma oyiedhi pile ka pile. _____

Wach ma imako gi wich

“Nyaka chop koroni, pok ukwayo gimoro e nyinga, to koro kwauru, to unuyudi, mondo mor ma ungo obed ma oromo chuth.” (Johana 16:24)

Ndiko mar wuodha mar roho

[illegible]

Nyalo bedo ni pok ne ofwenyoreni kaka wuoyo gi Nyasaye Manyalo gik moko duto en yiedh maduong'. Hera duto gi gueth ma osenyisi ruwoni gombo mar timone gmoro, donge?

Puonj mar 5

Bedo gi pok gi Nyasaye

Kaka ngima en

Kuom dwe ma ngima, osiepe aboro osebedo ka romo tich ariyo ka tich ariyo gotieno. Damon, Jason, Janice gi jomoko abich ne oloso chokruok mar lemo, puonjruok Muma, gi jiwruok e dongruok e ngimagi mag roho. E romo ma ne gingo ma ogik, Angela ne olemo e yo ma kende. Ne osebedo ka othuthni gi winjo bedo mar Nyasaye e ngimane to e ndalo ma okalo machiegni, ne oyudo loch ma kende. Ne olemo ni, “Nyasaye, gi sani, ayie kuomi gi chunya duto, ma loyo nyaka nene! In kendi ema adwaro mori, tiyoni, kendo bedo gi pok kodi gi duto ma an gi gik ma ango.”

Jaote Paulo bende ne ochiwo paro machal kamano: “Ka uchiemo kata umetho kata utimo gimoro amora, to timuru kamano mana ni mondo omi Nyasaye duong” (1 Jo-Korintho 10:31). Puonjni rango kaka adierani tiyo ni wan waduto.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Ka luwore gi Mathayo 22:36-40:
 - a. Onego aher Nyasaye ma rom nadi? _____
 - b. Onego aher jiranda ma rom nadi? _____
2. Ere kaka anyalo nyiso herana ni Nyasaye gi jomoko? (1 Johana 5:2-3) _____
3. Yesu ne owacho ni ang’o e wi chiwruok chuth ni Nyasaye gi dwarone?
 - a. Mondo koth ngano onyag olemo mang’eny, nyaka otim ang’o? (Johana 12:24-25) _____
 - b. Wuoro biro timo ango ka atiyo ni Yesu mwa ok mana ni dwarona kende? (Johana 12:26) _____
4. Kaka Ja-Kristo, an gi kit paro manyien e wi winjruoge mag ngima nikech winjruokna manyien gi Nyasaye. Ka an “ei Kristo” (mano Ja-Kristo ma nigi tudruok kode), gik ma chon owilore gi ang’o? (2 Jo-Korintho 5:17) _____
- a. Winjruokna manyien gi gik moko ma ayudoe:
 - 1) Koro adwaro [chiwo][kano] gik moko. (Lwor wach ma owinjore) (Luka 6:38)
 - 2) Gwe tik kit paro adek ma owinjore wabedgo kuom gik moko, onyis e Jo-Efeso 4:28:
 - ☐ Kik ikwel kendo.
 - ☐ Bed ng’ama tiyo ma tek.
 - ☐ Yudo gik moko duto ma anyalo.
 - ☐ Pogo gki ni joma ongego.
 - ☐ Kit pacha ok lich.
 - ☐ Yiero mana ma ber ma oloyogi duto.
- b. Winjruokna manyien gi jomoko:
 - 1) Onego abed ng’ama nadi ni jomoko? (Jo-Efeso 4:32) _____
 - 2) Onego [wathegre][wadwar] (Lwor wach ma owinjore) winjruok mar tudruok ma ta gi joma ok gin jo-Kristo mondo adag e ngima ma kare ma oloyo (2 Jo-Korintho 6:14)
- c. Winjruokna manyien koda awuon:
 - 1) Ka arito kendo atiyo gi denda, nyaka apar ni denda en ang’o? (1 Jo-Korintho 6:19) _____
 - 2) Onego atim nadi kindena gi thuolo ma ayudo? (Jo-Efeso 5:15-16) _____

5. Onego aher _____ (1 Johana 2:10),
bende ok onego aher _____ (1 Johana 2:15-16).
6. Ang'o ma omiyo Nyasaye ogeno ni wamiye duong'? (1 Jo-Korintho 6:20) _____
7. Ang'o ma ditimre ka aketo piny ruodh Nyasaye ka gima duong' ma oloyo mar ngimana (kuma Nyasaye nigi loch duto mar ngimana)? (Mathayo 6:31-33) _____
8. Ka wamiyo Nyasaye pok mar ngimawa ka luwore gi herane, ng'ama yude ma oloyo? (Mariko 10:28-30) _____

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

Nitie yore mang'eny ma ngato nyalo bedo gi pok gi Nyasaye e ngimagi. Chan yore abich ma oyiedhi ma inyalo chiwri ni Nyaasaye:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Wach ma imako gi wich

"Ka uchiemo kata umetho kata utimo gimoro amora, to timuru kamano mana ni mondo omi Nyasaye duong."
(1 Jo-Korintho 10:31)

Ndiko mar wuodha mar roho

Wasepuonjore ni nitie mor ma wayudo ka wapogo ngimawa gi Nyasaye. Bende nitie pok moro ma oyiedhi ka wawuoyo e wi Kristo gi jomoko, ma ong'e kaka bedo janeno. Puonj ma biro biro wuoyo e mano.

Puonj mar 6

Bedo janeno mar yiena

Kaka ngima en

Angela oyudo mor e ngimane ma ne ok ong'eyo ni nyalore nyaka ne ochiwo ni Nyasaye ngimane. Ne ofwenyorene ni jomoko bende onego oyud lokruok mar chuny ma ne oyudo – molooyo ahinya to Carl, ma en owadgi maduong'. Timbe Carl gi osiepepe osebedo ka chando pache. "Akia kata gima anyalo wachone kata kaka apimne kakja Yesu oseloko kit ngimana," onyiso osiepepe gi joma gilemogo. "To ka unyalo lemona, to an gi yie ni Ruoth biro nyisa yo ma dayudego."

Angela oseyudo Puonj maduong: jomoko yudo lokruok ma lich ka okalo kuom Kristo to gijwang'o ma ok ginyis jomoko. Golo neno en nyiso ji gima Yesu osetimoni.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Bang' Kristo chang'o ng'ama ne nigi jochiende, ne omiye chik ma oyiedh. En kit "nenno" ma ne ma iyudo kae? (Luka 8:39) _____

2. Injili mar Johana puonjowa mang'eny kuom timo neno:
 - a. Bedo janeno (kata golo neno) en fulo ni jomoko (yier achiel):
 - ☐ a. Gima osepuonji en e adier.
 - ☐ b. Gima iwinjo ka oa kuom ng'ato ma chielo.
 - ☐ c. Gima iseneno kendo iwinjo – gima otimoreni kata ikaloe. (Johana 3:32)
 - b. Anderea ne timo ang'o e Johana 1:40-41? _____

 - c. En "tich" ma ne ma Yesu wacho ni Nyasaye dwaro ni mondo watim? (Johana 6:28-29) _____

 - d. Ang'o ma Yesu wachonwa ni mondo watim e Johana 15:16? _____

3. Ka chiwo ngimani ni Yesu e gima duong' ma oloyo ma osetimoreni, chiwo ma ne maduong' ma oloyo ma in bende dichiwi ni ng'at ma chielo? _____

4. Yesu chikowa ni ang'o ma watim e Mathayo 28: 18-20? _____

5. Ere kaka Jo-Kristo ma chon ne nyiso ni gisekawo Yesu ka Jawargi? (Tich Joote 8:12, 35-38) _____

 In isetimo tim mar yieno? (Gwe tik e ma owinjore)
 - ☐ Ee ☐ Eka pod aparao
 - ☐ Ooyo ☐ Ok ne ang'eyo ni en gima duong' kamano
6. Ngima joma ok oyie kuom Kristo to chal nadi? (Johana 3: 18) _____

7. Ka aluwo Yesu, owacho ni obiro timo ang'o? (Mathayo 4:19) _____

8. Ka luwore gi 1 Petro 3:15, ere kaka anyalo ikora bedo janeno mar Kristo? _____
9. Paulo ne oromo kanye gi joma ne onyiso wach maber mar Kristo? (Tich Joote 17:17, 20:20) _____
10. Ang'o ma omiyo chuny nendwa onego obed kuom Kristo? (Johana 14:6) _____
11. Kaka joneno mag Kristo, otewa onego obed ang'o? _____
 Johana 3:16 _____
 Jo-Rumi 6:23 _____
 Jo-Rumi 3:23 _____
 Isaya 53:6 _____
 Johana 1:12 _____
12. Ng'ato ka oseyye rwako Yesu, ting'wa kuomgi en ma ne? (Tich Joote 14:21-22) _____

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. Bedo janeno ni gi sidienje adek: (1) Ngimana ka pok ne abedo Ja-Kristo; (2) Kaka ne abedo Ja-Kristo; (3) Tiend Kristo e ngimana. Ndik neno ma chuok ma inyalo wacho ni osiepn.
2. Chan nying ji adek ma ing'eyo ni onego oyie kuom Kristo. Lemnigi kendo idwar thuolo mar bedo janeno irgi.
 1. _____
 2. _____
 3. _____

Wach ma imako gi wach

"Yesu ne owachonigi niya, "Luwauru, mondo kar ywayo rech to atimu joywa ji." (Mathayo 4:19)

Ndiko mar wuodha mar roho

Ma koro ing'eyo ni nyaka iwach ni jomoko e wi Yesu Kristo, inyalo luoro timo mano. Ere kuma ibiro yudoe teko mar wuoyo kata ka iluor? Mano ema puonj ma luwo ma e biro wuoyoe.

Puonj mar 7

Ma opong' gi Roho mar Nyasaye

Kaka ngima en

“Ruoth, ing'eyo kaka agombo dakni. Agoyo mos ni ngimana seche moko ok chop e rapim ma iketo. Agombo miyi mor. Adwaro ni anyis jomoko tiend bedo jalupni mar adier. Adwaro jing'o mar bedo janeno ma ojing' e nyingi. To neno mana ka gima asiko arem e timbena. Dibed ni nitie gima orem e ngimana, Ruoth?” Ma e en lemb Jason ma oa e chunye ma iye mar adiera.

Ok en Jason kende ema winjo ni odwaro timo mang'eny ni Nyasaye to oonge gi teko. Duoko mar midhieroni ler: ka okalo e Rohone, nyaka wabed gi teko ma oloyo mar Nyasaye. Mano emomiyo Paulo ne ochiko Jo-Kristo ma ndalo ma ne odakie ni mondo “gipong' gi Roho” (Jo-Efeso 5:18).

Dwero ei Wach Nyasaye

1. Yesu ne okawo seche mang'eny ka opuonjo jopuonjrene e wi Roho Maler. John ne ondiko piny moko kuom puonjgo:
 - a. Ng'ano ma ne Yesu owacho ni ne omiwa wakalie gik ma o piny gi Nyasaye (kaka aore mag pi ngima)? (Johana 7:38-39) _____
 - b. Ng'ama biro puonjowa? (Johana 14:26) _____
 - c. Roho mar adiera golo nend ng'ano? (Johana 15:26) _____
 - d. E ngima Ja-Kristo en kidieny ma ne ma Roho Maler ne ochakoe tich? (Johana 3:5) _____
2. Ne onego jolup Yesu oyud teko ma dwarore mondo gibed joneno kanye? (Tich Joote 1:8) _____
3. Kata bang' yie kuom Yesu, ang'o ma Saulo (Paulo) ne dwaro ei gik roho? (Tich Joote 9:17) _____
4. Gima nyiso ni kanisa mar Jo-Koritho ne onge joma opong' gi Roho ne en kit paro marach, kaka nyiego, ma nyiso ni ne pod gin ang'o? (1 Jo-Korintho 3:1, 3) _____
5. Tich ma ne ma oyiedhi ma Roho Maler ma puodho kendo keto tenge chuth ni Nyasaye? (1 Petro 1:2) _____
6. Yesu ne olemo nadi ni jopuonjrene? (Johana 17:17) _____
7. Ka ne Nyasaye omiyo Jo-Kristo ma chon Roho Maler, ang'o ma ne otimo ni chunyi ma olil? (Tich Joote 15:8-9) _____
8. Ang'o ma onego watim e wi kidieny ngimawa ma olil? (2 Jo-Korintho 7:1) _____
9. Ere kaka Nyasaye dwaro ni ler ma wango obed ma oromo chuth? (Loko ma opogore mag Muma nyalo tiyo gi weche ma opogore e golo paro achiel: “ler,” “puodho,” kata “keto thenge”) (1 Jo-Thesalonika 5:23) _____
10. Ng'ama ne omi abed “maler chutho”? (1 Jo-Thesalonika 5:23) _____

11. Chik ma _____ keta thuolo kuom “chik mar richo gi tho.”
(Jo-Rumi 8:2) _____
12. Kit paro maricho mag Jo-Korintho ne onyiso ni ne gionge gi kido ma ochuno mar ngima Ja-Kristo?
(1 Jo-Korintho 13:13) _____
13. Anyalo yudo hera mar Nyasaye ka oa kuom _____ (Jo-Rumi 5:5).
14. Ka osepong’a gi Roho Maler, ok onego adag ka luwore gi _____, to ka luwore gi _____
(Jo-Rumi 8:4-5).

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. Winjruokna ma sani gi Roho Maler en ma ne?

2. Ngima ma opwodh kendo nigi teko mar Ja-Kristo ma opong’ gi Roho, pukore kuom jomoko. Be diher mondo opong’I gi Roho? Nitie e sidienje ang’wen:

- ☐ Kwa Nyasaye mondo omiyi Roho ma opong’ chuth (Luka 11:13).
- ☐ Chiw ngimani duto ni Nyasaye (Jo-Rumi 12:1-2).
- ☐ Yie ni onego iyud pwodhruok ma iye (Tich Joote 15:8-9).
- ☐ Rwak Roho ma pwodhi to keti tenge kuom yie (Tich Joote 15:8-9; 1 Thesalonika 5:23-24).

Wach ma imako gi wich

“Nyasaye owuon ma wuon kue mondo omi ubed maler chutho, kendo orit chunyu gi ngimau kod ringreu, mondo ka Ruodhwa Yesu Kristo obiro, to ubed joma onge bura chuth.” (1 Thesalonika 5:23)

Ndiko mar wuodha mar roho

Puoch gi pak e kuma isechopoe ei puonjgi gi ei wuodhi mar Kristo. Kik iweye gi kanyo sani! Kik wiye wil ni ok in e wuothni kendi. Puonj ma biro wuoyo kuom mano.

Puonj mar 8

Bedo bath joodno

Kaka ngima en

Jason oseyudo joodgi. Damon, Janice gi Angela gin bath joodno. Onge gima iwuoro nikech gin joma hikgi rom, gisomo e skul achiel, kendo gin gi gik ma kawo pachgi machal. Kata kamano, joudi ma Jason oyudoni en ma oyangore moloyo kendo tut ma oloyo osiep. Kendo owinjo ka en gi tudruok ma iye gi jomoko ma nitie e kanisane manyien, kaka Dani Reed ma jahigni 80 gi Jimmy ma jahigni 7. Gima Jason ofwenyo en ni ka ne obedo Ja-Kristo, ja-Kristo moro amora nyalo bedo owadgi kata nyamingi. Ma e bende en adiera ma kende kuomi in bende! Joot manyien ma in achiel kuomgi iluongo ni “Kanisa.” Bed gi adiera mar nyiso joodu mag roho hera ma ogundho.

Dwero ei Wach Nyasaye

1. TMuma wuoyo kuom jolup Kristo e yore ma opogore. Chan kido ma otigo nyiso jolup Kristo e Tich Joote 11:26:
 - a. _____
 - b. _____
 - c. _____
2. Nikech onego wati kaachiel kaka Jo-Kristo, seche moko iluongo ni _____
(1 Jo-Korintho 12:27).
3. Ngano ma en jatend Kanisa? (Jo-Efeso 5:23) _____
4. Tim ma ne mar Kristo ma nyisowa kaka Kanisa nigi duong’ e nyime? (Jo-Efeso 5:25) _____

5. Onego abed gi winjruok ma chal nadi gi Kristo eka abed bath Kanisa? (Jo-Efeso 5:24) _____

6. Ne en aluora ma ne ma Paulo ne opuonjoe kit ngimane ei Kristo? (1 Jo-Korintho 4:17) _____

7. Puonj mage ma Injili mar Johana opuonji e wi Kanisa?
 - a. Ere kaka piny ding’e ni an bath Kanisa mar adier (jalup Kristo)? (Johana 13:35) _____

 - b. En ting’ ma ne ma kende ma Petro gi jokwath duto ma obiro bang’e nigo ni kanisa? (Johana 21:16) _____

8. Som 1 Jo-Korintho 11:23-26. Kanisa dhi nyime timo nyasini ma iluongo ni “Sawo” kata “Sap Ruoth.” Ang’o ma waparo ka wachamo Sawo? _____

9. Onego akaw owadwa kata nyaminwa ma ja-odwa e kanisa nadi? (Jo-Galatia 6:2) _____

10. Ka Roho Maler chiwo mich ma kende ni ji ma opogore, ang’o ma omiyo otimo kamano? (1 Jo-Korintho 12:4, 7) _____

11. Kanise moko ni gi teko gi hera, to moko ongego. Kuom kanise ariyo ma ochan piny kae, en ma ne ma digomb chweyo kata bedo jakanyo e iye? (Yier achiel.)
- ☐ a. Kanisa mar Jerusalem (*Tich Joote 4:32-33*)
 - ☐ b. Kanisa mar Laodikia (*Fweny 3:14-17*)
12. Kanisa ma chon ne orwako nadi puonj mar joote, lalruok, chamo sawo gi lamo? (*Tich Joote 2:42*) _____
13. Ang'o ma onego aritrane ka agombo moro Nyasaye? (*Jo-Hibrania 10:25*) _____

Penjo ma an godo ka luwore gi puonjni

Kaka wanyalo konyorego e ngimawa

1. En mich moko mage – talanta ma kende – ma Nyasaye omiyi mar gerogo kanisa? _____
2. Kuom yieni, osetudi gi Yesu Kristo kendo, osetudi ei roho, gi Jo-Kristo duto mag adier. Onego iket paro kuom ondamo ma kende mar donjo e kanisa. Lalruokni nigi duong', kendo tije lach ma Jo-Kristo onego oriwre e yore duto ma nyalore. Gi kony mar kanisani gi jakwadhi, ibiro medo dongo ei Kristo. Gima omiyo onego adonj e kanise en ni: _____

Wach ma imako gi wich

“Kik wawe ma ok wachokore kaachiel kaka jomoko oseweyo timo, to nyaka wajiweuru ng'ato gi ng'ato, to molooyo onego utim kamano ka uneno ka Chieng' Ruoth sudo machiegni.” (Jo-Hibrania 10:25)

Ndiko mar wuodha mar roho

Puoch gi pak kuom tieko puonjgi! Ndalo mang'eny ma iwuoro nitie e nyimi ka imedio wuotho gi Nyasaye!

Ng'eyo ma Kende

NYING

Completed Basic Bible Studies for Youth

JAKWATH

PUONJ MAR PARTNER

TARIK

*Kik iyie ni mondo ng'ato ochayi nkech itin, to bed ranyisi ni jo-Kristo, kuom weche ma iwachho, gi gik ma itimo,
kod hera ma iherogo ji, bende kuom bedo jaadiera, bende kuom bedo ng'ama ler.*

¹ TIMOTHEO 4:12

Chenro mar Dongruok

Nying _____

Kaka Diyudri _____

Tarik _____

Puonj mar number	Tarik ma ne iyudoe warruok	Chiwo Paro ma ingo
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

Puonj mar 1

*Winji! Achung' e dhoot kendo aduong'o.
ka ng'ato owinjo duonda, mi oyawo
dhoot, to anadonj ire, kendo anachiem
kode, to en bende ne ochiem koda.*

FWENY 3:20

Puonj mar 2

*Onge tem ma useyudo ma opogore gi
tem ma ji duto yudo. Nyasaye en
jaadiera, miyo ok ne oyie mondo uyud
tem ma ohingo tekreu, to nr omiu yo ma
uwuokgo e tem moro amora, kendo ne
omiu teko mar dhil gi temgo.*

1 JO-KORINTHO 10:13

Puonj mar 3

*Akano wachni e chunya, mondo kik
aketh e nyimi.*

ZABURI 119:11

Puonj mar 4

*Nyaka chop koroni, pok ukwayo gimoro
e nyinga, to koro kwauru, to unuyudi,
mondo mor ma ungo obed
ma oromo chuth.*

JOHANA 16:24

Puonj mar 5

*Ka uchiemo kata umetho kata utimo
gimoro amora, timuru kamano mana ni
mondo omi Nyasaye duong'.*

1 JO-KORINTHO 10:31

Puonj mar 6

*Yesu ne owachonigi niya, "Luwa uru,
mondo kar ywayo rech atimu joywa ji."*

MATHAYO 4:19

Puonj mar 7

*Nyasaye owuon ma wuon kue mondo
omi ubed maler chutho, kendo orit
chunyu gi ngimau kod ringreu, mondo
ka Ruodhwa Yesu Kristo obiro, to ubed
joma onge bura chuth.*

1 JO-THESALONIKA 5:23

Puonj mar 8

*Kik wawe ma ok wachokore kaachiel,
kaka jomoko oseweyo timo, to nyaka
wajiweuru ng'ato gi ng'ato, to molooyo
onego utim kamano ka uneno ka Chieng'
Ruoth sudo machiegni.*

JO-HIBRANIA 10:25